

SPIS TREŚCI

Przedmowa (<i>Piotr Jaroszyński</i>)	9
 <i>Mieczysław A. Krąpiec</i>	
KONCEPCJE NAUKI I FILOZOFIA	17
I. Koncepcje nauki	18
II. Granice wolności nauki	29
 <i>Mieczysław A. Krąpiec</i>	
OKRESY I GŁÓWNE NURTY FILOZOFII	33
I. Starożytność klasyczna	36
II. Antyk chrześcijański	41
III. Średniowieczna scholastyka	44
IV. Czasy nowożytne	57
V. Filozofia współczesna	69
VI. Filozoficzna myśl polska – jej niektóre prądy	79
 <i>Mieczysław A. Krąpiec</i>	
METAFIZYKA – OGÓLNA TEORIA RZECZYWISTOŚCI	89
Wprowadzenie	89
1. Nazwa metafizyki	89
2. Co to jest metafizyka?	90
3. Jak uprawiać metafizykę?	90
Część I. Rozumienie rzeczywistości	94
I. Wyodrębnienie przedmiotu metafizyki	94
1. Jak pojmowano byt jako byt?	95
2. Jak rozumieć byt jako byt?	104
3. Jak wyraża się w poznaniu bytowość bytu?	109

II. Transcendentalia	110
1. Jak ogólnie pojmować transcendentalia?	110
2. Byt a rzecz	113
A. Co to jest transcendentalna rzecz?	113
B. Jak w naszym poznaniu i języku (orzekaniu) wyraża się „rzecz”?	114
3. Byt a jedność	116
A. Czym jest transcendentale „jedno”?	117
B. Jak „jedno” się wyraża w poznaniu?	120
4. Byt a odrębność	123
A. Co to jest „odrębność-coś”?	123
B. Jak wyraża się w poznaniu transcendentalna odrębność?	125
5. Byt a prawda	128
A. Co to jest transcendentalna prawda?	128
B. Jak się ujawnia w poznaniu prawda ontyczna?	132
6. Byt a dobro	134
A. Co to jest dobro transcendentalne?	134
B. Czy celowe działanie ujawnia realne dobro?	137
C. Dla-czego zło?	140
7. Byt a piękno	142
8. Co to jest wartość?	146
Część II. Struktura bytu	148
I. Substancja i przypadłości	149
1. Co to jest substancja?	149
2. Jakie są racje istnienia bytu o strukturze substancjalno-przypadłościowej?	157
3. Czy substancja jest osobą?	160
4. Jakie są relacje?	163
II. Materia i forma	165
1. Dlaczego wyjaśnienie fizykalno-chemiczne nie tłumaczy natury materii?	166
2. Czym jest materia w filozoficznym rozumieniu?	170
3. Co to jest materia pierwsza?	174
4. Jakie są główne trudności hylemorfizmu?	175
III. Istota i istnienie	177
1. Jak kształtowała się myśl filozoficzna na temat przygodności bytu?	177
2. Dlaczego nietożsamość realna istoty i istnienia w bycie przygodnym?	181
IV. Akt i możliwość	185
1. Jak dostrzeżono możliwość i akt?	185
2. Jakie są racje za przyjęciem możliwości i aktu w bytach realnych?	188
3. Jak pojąć możliwość i akt?	189
4. Jaki jest stosunek możliwości do aktu?	191
V. Przyczynowanie i przyczyny bytu	193
1. Jak formowano koncepcję przyczyn?	194
2. Jak funkcjonują przyczyny?	195

VI. Analogia	203
1. Co to jest analogia bytowa?	204
2. Czym jest analogiczne poznanie?	208
3. Co to jest analogiczne orzekanie?	213
4. Heureza i analogia	215
Część III. Ku afirmacji Absolutu	216
I. Ratio recta – prawość rozumu	219
II. Voluntas recta – prawość woli	223
III. „Drogi” bytu przygodnego	226

Mieczysław A. Krąpiec

BYT MATERIALNY ŻYJĄCY.

NIEKTÓRE ASPEKTY FILOZOFII PRZYRODY	229
I. Materialny byt (nie żyjący)	231
II. Materialny byt żyjący	232
1. Istnienie pierwiastka życiowego	233
A. Fenomenologia życia	233
B. Celowość dynamiczna zjawisk życiowych	234
C. Analiza filozoficzna celowości dynamicznej	235
2. Natura pierwiastka życiowego: „duszy”	242
3. Natura życia w ogólności	247
4. Powstanie życia	254
5. Funkcje życiowe i ich źródła	265

Mieczysław A. Krąpiec

KIM JEST CZŁOWIEK?

Słowo wstępne	269
I. Fakt bycia człowiekiem widziany z zewnątrz i od wewnątrz	270
II. Zasadnicza interpretacja „faktu ludzkiego”	275
III. Człowiek – jego poznanie	284
IV. Ludzkie poznanie i kultura	296
V. Ludzkie postępowanie moralne	304
VI. Osobowy i społeczny aspekt życia człowieka	313
VII. Człowiek w perspektywie śmierci	323

Mieczysław A. Krąpiec

ELEMENTY FILOZOFII POZNANIA

I. Jak uprawiać filozofię poznania?	335
II. Baza poznawcza – zdrowy rozsądek	342

III. Rzeczywistość ujmowana ludzkim poznaniem	350
1. Afirmacja istnienia spostrzeganego konkretnego	351
2. Poznanie pojęciowe	357
3. Poznanie sądowe	361
4. Niektóre formy poznania ludzkiego	364
IV. Podstawy racjonalnego porządku poznawczego – pierwsze zasady . .	367
1. Tożsamość i niesprzeczność	367
2. Zasada racji bytu	371
3. Ogólna zasada przyczynowości	374
V. Problemy prawdziwości poznania	378
1. Prawdziwość ludzkiego poznania	378
2. Realizm	383
3. Zagadnienie uniwersaliów (powszechników)	387
4. Konieczność	391
Zwienczenie – W kierunku poznania metodycznie rozwijanego	392

Zofia J. Zdybicka

DROGI AFIRMACJI BOGA	397
I. Dzieje problematyki poznania Boga	400
1. Filozofia klasyczna	401
2. Filozofia pozaracjonalna	410
3. Filozofia sejentystyczna	412
4. Tendencje współczesne	414
II. Argumentacja za istnieniem Boga	423
1. Typologia argumentacji	423
2. Argumentacje antropologiczne	427
3. Argumentacje metafizyczne	437
A. Ogólna struktura dowodu	439
B. „Drogi” Tomasza z Akwinu	444
C. Dowód oparty na partycypacji bytu	449
III. Poznanie natury Boga (kim Bóg jest?)	451
1. Uwarunkowania epistemologiczne	452
2. Określenie natury Boga	454
IV. Bóg a świat	456
1. Bóg a kosmos	457
2. Bóg a człowiek	458
3. Bóg a zło	459
V. Problem negacji Boga. Źródła współczesnego ateizmu	460

Zofia J. Zdybicka

CZŁOWIEK I RELIGIA	469
I. Rozgraniczenia wstępne	469

II. Fakt religijny (fenomen religii)	476
1. Analiza przedmiotu relacji religijnej	479
2. Analiza faktu religijnego od strony podmiotu ludzkiego – przeżycie religijne	482
3. Podstawowe formy aktywności religijnej – akty religijne (czyny religijne)	488
4. Fakt religijny a inne dziedziny osobowej aktywności człowieka	489
III. Religia jako dziedzina kultury	492
IV. Filozoficzne ujęcie i wyjaśnienie religii	497
1. Religia – relacją międzypodmiotową („ja–Ty”)	497
2. Podmiotowe uzasadnienie faktu religii – człowiek osobą spotencjalizowaną	506
3. Relacja świata do Boga (transcendentalna partycypacja bytu)	510

Piotr Jaroszyński

ETYKA – DRAMAT ŻYCIA MORALNEGO	515
Wstęp	515
I. Dobro-cel: przedmiot ludzkich aktów	518
II. Hierarchia dobra	522
III. Byt moralny – decyzja	533
IV. Sposób ludzkiego działania – aretologia	540
1. Cnota roztropności	545
2. Cnota umiarkowania	552
3. Cnota męstwa	557
4. Cnota sprawiedliwości	562
A. Sprawiedliwość współdzielcza	564
B. Sprawiedliwość wymienna	567
C. Sprawiedliwość rozdzielcza	571
5. Wzajemne powiązanie cnót	571
6. Czy eudajmonizm jest egoizmem?	574
V. Teorie prawa naturalnego: czyń dobro!	575
Zakończenie – moralność a religia	581
Aneks: ABC etyki społecznej – polityki (Włodzimierz Dłubacz)	587

Piotr Jaroszyński

ELEMENTY RETORYKI KLASYCZNEJ	597
Wstęp	597
I. Miejsce retoryki w kulturze zachodniej	599
1. Powstanie retoryki	599
2. Miejsce retoryki w kształceniu	599
3. Pochwała retoryki	600

4. Krytyka retoryki	602
5. Co to jest retoryka?	604
6. W obronie retoryki	608
7. Cel retoryki	608
II. Zanim wygłosisz	609
1. Inwencja (<i>inventio</i>)	610
A. Temat	610
B. Trzy typy perswazji: Logos, Ethos, Pathos	611
C. Miejsca (toposy)	614
2. Plan (<i>dispositio</i>)	620
3. Styl (<i>elocutio</i>)	624
III. Po napisaniu	636
1. Wygłoszenie (<i>pronuntiatio</i>)	636
2. Pamięć (<i>memoria</i>)	639
3. Ćwiczenie (<i>exercitatio</i>)	640
Zakończenie	642

Zarys logiki formalnej

Andrzej Maryniarczyk

LOGIKA FORMALNA A METAFIZYKA	643
I. Z dziejów powstania logiki Arystotelesa	643
II. Cechy charakterystyczne logiki Arystotelesa	644
1. Byt podstawą racjonalnego i zasadniczego poznania	645
2. Substancja podmiotem predykacji (orzekania)	647
3. Wewnętrzna „zbornosc” bytu a spójność poznania	651
III. Źródła logiki jako dyscypliny autonomicznej	652
IV. Koncepcje logik o ograniczonej autonomii	656
1. Związywanie logiki z naukami przyrodniczymi	656
2. Związywanie logiki z psychologią	657
V. Próba odnowienia koncepcji logiki autonomicznej	659
VI. Podstawy autonomii logiki współczesnej i jej specyfika	660
VII. Czy logika współczesna jest odmianą logiki Arystotelesa?	663
VIII. Problem stosowania logiki współczesnej do metafizyki	666

Stanisław Kamiński

ELEMENTY LOGIKI FORMALNEJ	673
Wstęp	673
I. Teoria zdań	676
II. Teoria nazw	685
III. Sylogistyka	691
IV. Teorie nieklasyczne	696
V. Z metalogiki	700

Andrzej Maryniarczyk

AKTUALNOŚĆ TOMIZMU	705
Wprowadzenie	705
I. Tomizm – filozofia czy teologia?	707
II. Czym jest metafizyka Tomasza?	709
III. Czym jest byt?	711
IV. Na czym polega separacja metafizyczna?	716
V. Dlaczego pluralizm bytów?	724
VI. Tomaszowy obraz człowieka	728
VII. Teizm tomistyczny	731
VIII. Co to jest tomizm współczesny?	734
IX. Rola tomizmu we współczesnej filozofii i kulturze	737
Zakończenie	739